

Ipsos Public Affairs
The Social Research and Corporate Reputation Specialists

Barometer van de Verenigingen

Resultaten van de 5^e meting

Steekproef: 700 directeurs van Belgische verenigingen

8 getuigenissen van spelers uit de sector (4 NL en 4 FR)

Onderzoekperiode : Van 25 augustus tot 6 november 2014

Methode:

Telefonische enquêtes

Steekproef toevalsmatig geselecteerd uit de database van de verenigingen die zich ingeschreven hebben op de site Filantropie.be en geïnterviewd werden via de telefoon.

Representatieve steekproef t.o.v. het universum door het opleggen van quota voor de criteria activiteitensector, taalgemeenschap en grootte.

Theoretische foutenmarge van 3,7 % ptn.

Kwalitatieve interviews

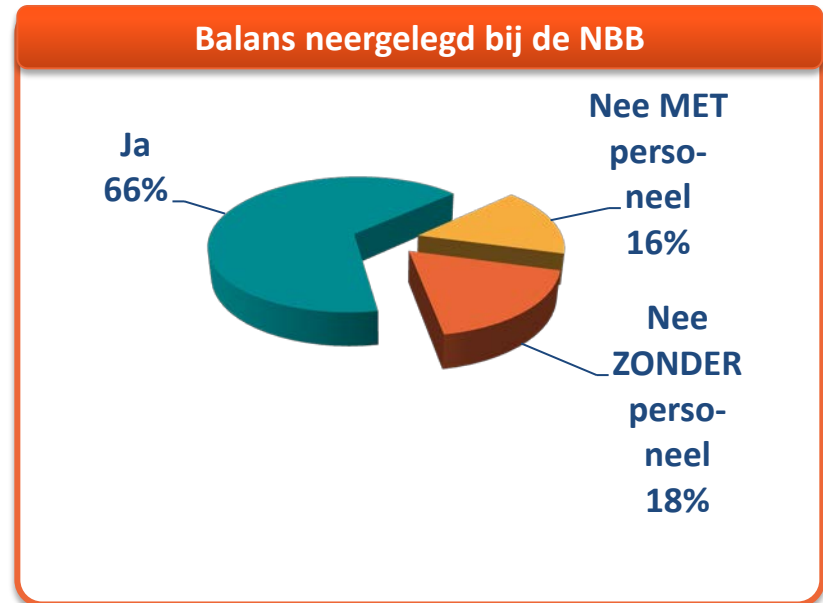
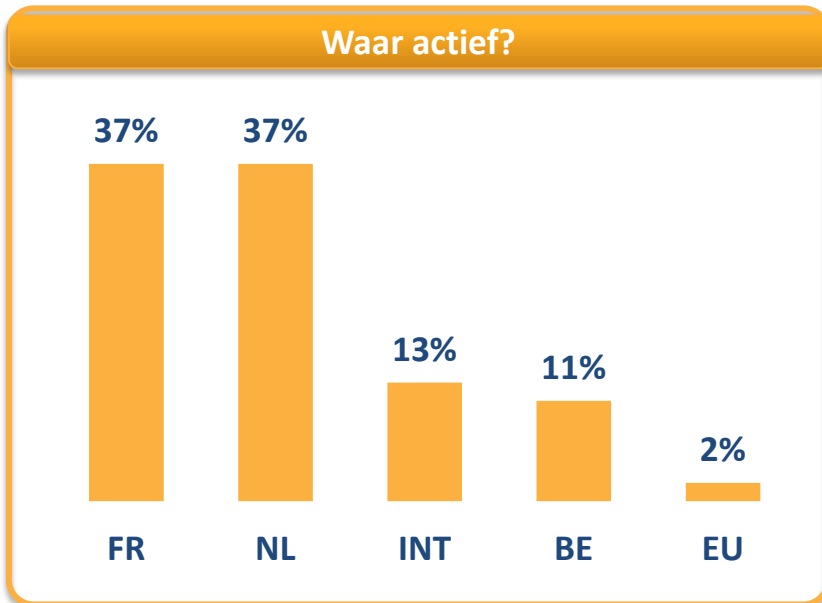
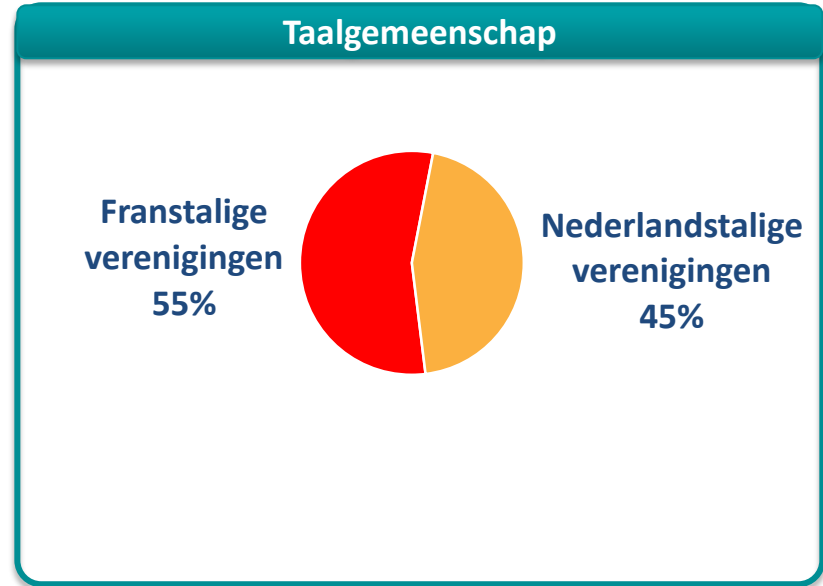
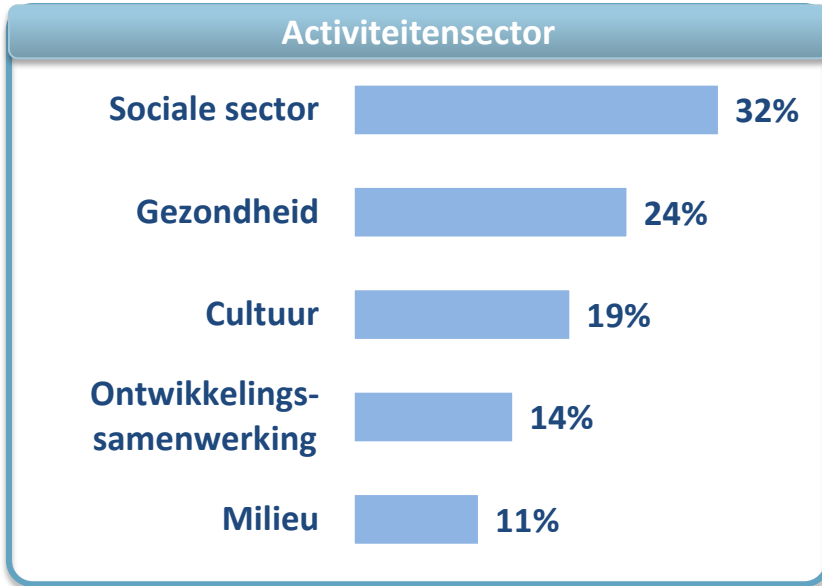
Directeurs van verenigingen of federaties geselecteerd door de Koning Boudewijnstichting voor het toelichten van de resultaten van de telefonische enquête. Telefonische interviews van 45 minuten op basis van een discussiegids.

- Nederlandstalige deelnemers

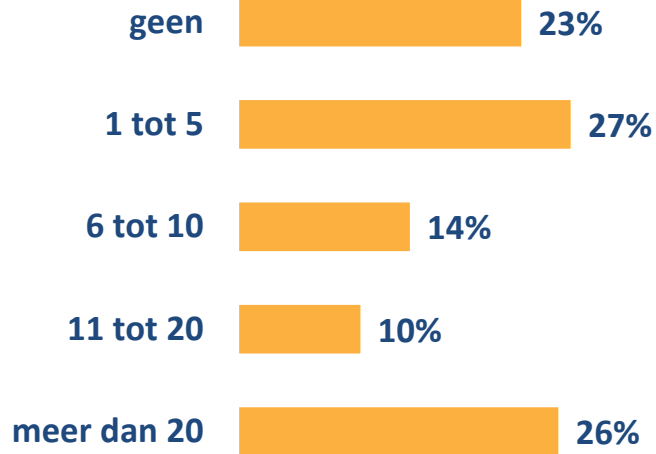
- Anton Schuurmans – **De Verenigde Verenigingen**
- Kaat Peeters – **De Sociale Innovatie Fabriek**
- Bart Van Put – **Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen**
- **NGO Federatie**

- Franstalige deelnemers

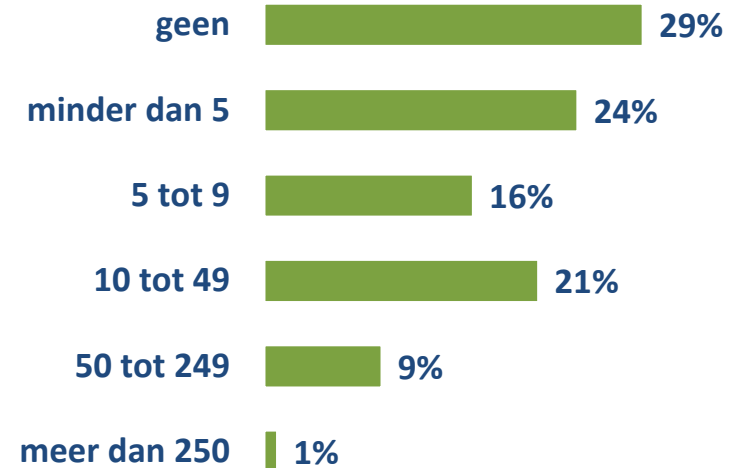
- Sébastien Pereau – **Concertes**
- Marie-Caroline Collard – **SAW-B**
- Virginie Xhaufclair – **Baillet Latour Chair in Social Investment and Philanthropy; Centre for Social Economy - HEC Management School - University of Liège**
- Dominique van de Sype – **UNIPSO**

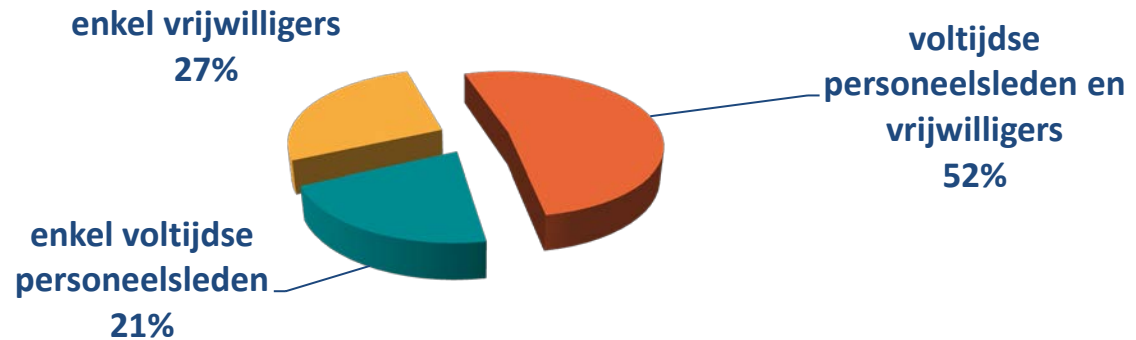
Vrijwilligers

Loontrekkenden

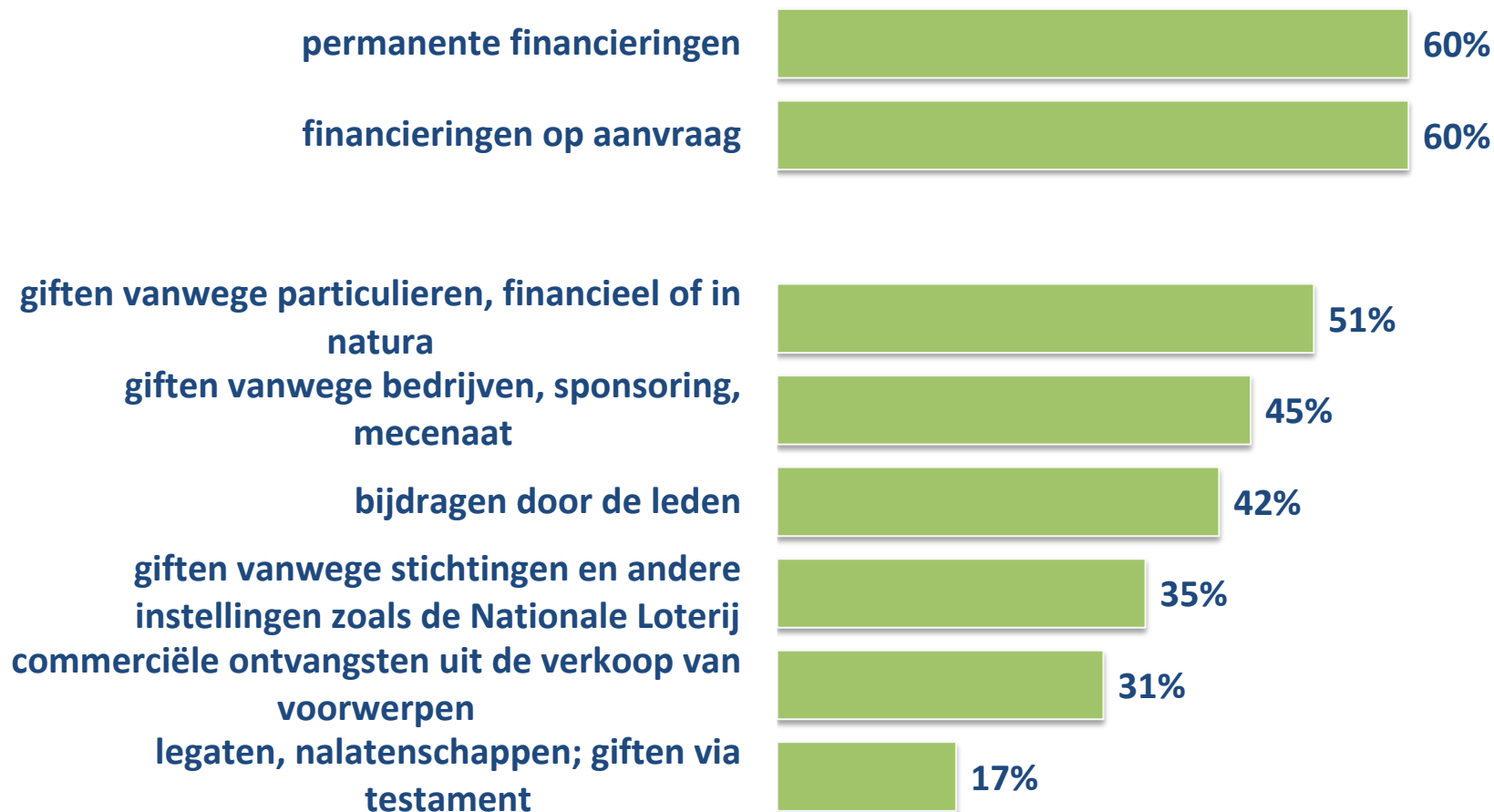

Personeel

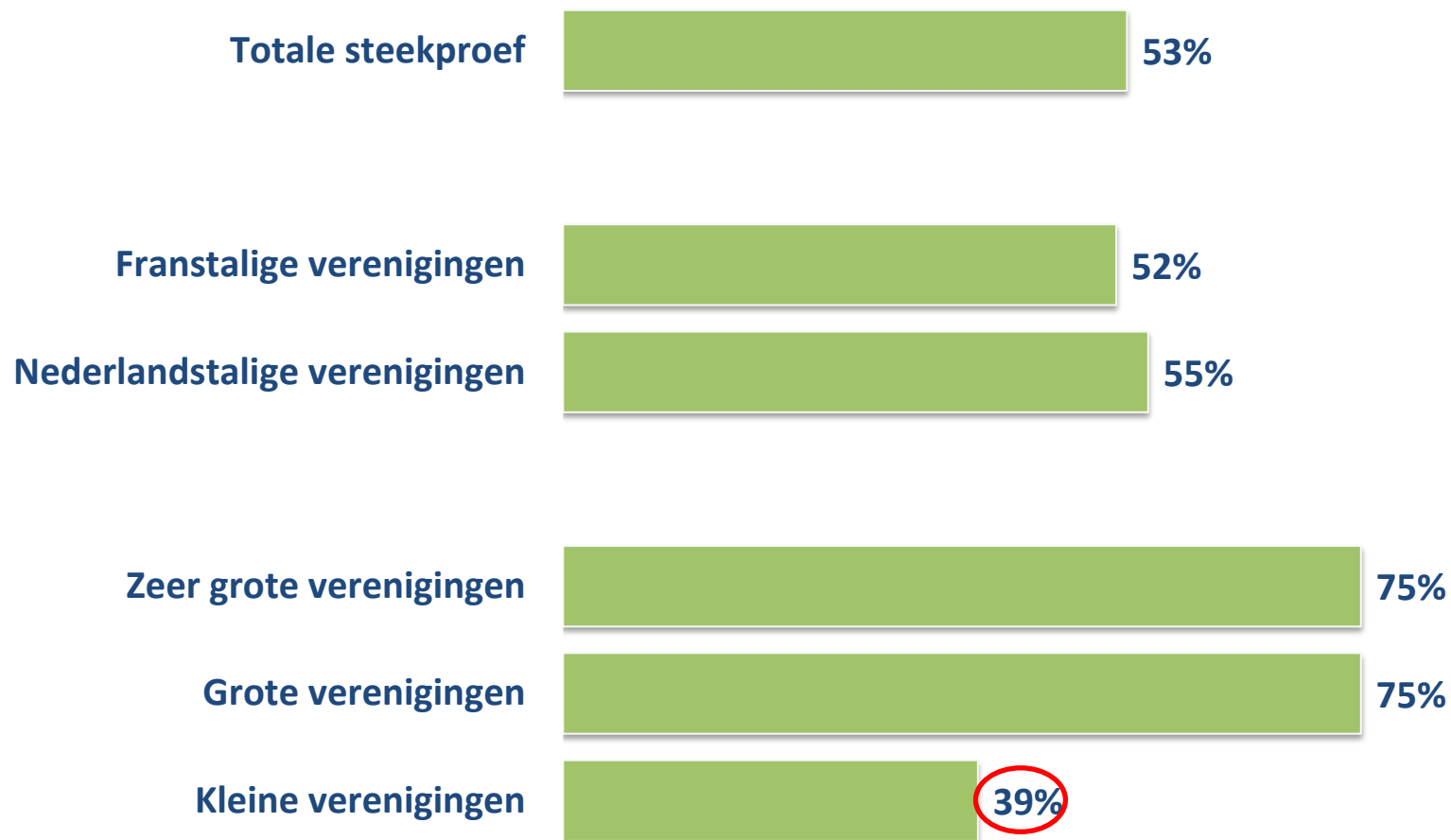
	ZEER GROOT	GROOT	KLEIN
Gemiddeld aantal voltijdse personeelsleden per jaar	> 100		
	OF		
	2 van de 3 onderstaande criteria	2 van de 3 onderstaande criteria	geen of slechts 1 van de onderstaande criteria
Gemiddeld aantal voltijdse personeelsleden per jaar	> 50	≥ 5	5
Jaaropbrengsten, niet de buitengewone, BTW inbegrepen	> 7 300 000 euro	≥ 312 500 euro	= 312 500 euro
Balanstotaal	> 3 650 000 euro	≥ 1 249 500 euro	= 1 249 500 euro
	9%	31%	60%

**De 5^e Barometer van
verenigingen stelt de
vraag naar de
toekomst van de
activiteitssector in
België**

Basis: Totale steekproef n=700
Vraag: Over welke financieringsbronnen beschikt uw vereniging?

**DE OVERHEIDSSUBSIDIES VERTEGENWOORDIGEN GEMIDDELD 50% VAN DE TOTALE INKOMSTEN VAN DE VERENIGINGEN:
75% VAN DE TOTALE INKOMSTEN VAN DE GROTE EN ZEER GROTE VERENIGINGEN EN 39% VAN DE KLEINE VERENIGINGEN.**

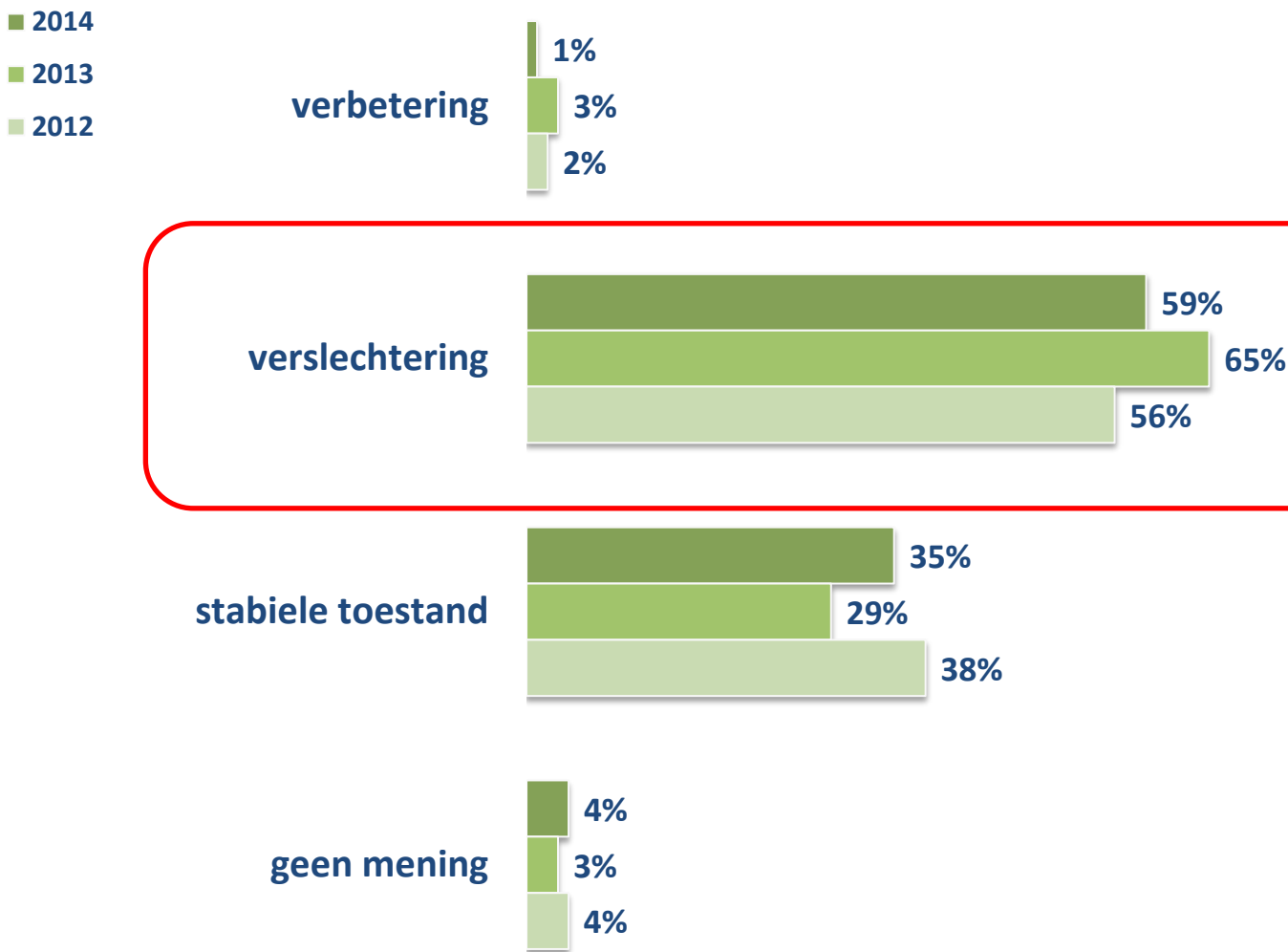

 % significant kleiner

Basis: Totale steekproef n=700
Vraag: Welk percentage van de inkomsten van uw vereniging vertegenwoordigen de overheidssubsidies?

SINDS 2012 VINDEN DE VERENIGINGEN DAT DE ECONOMISCHE SITUATIE VAN DE VERENIGINGSSECTOR IN BELGIË EROP ACHTERUIT GAAT

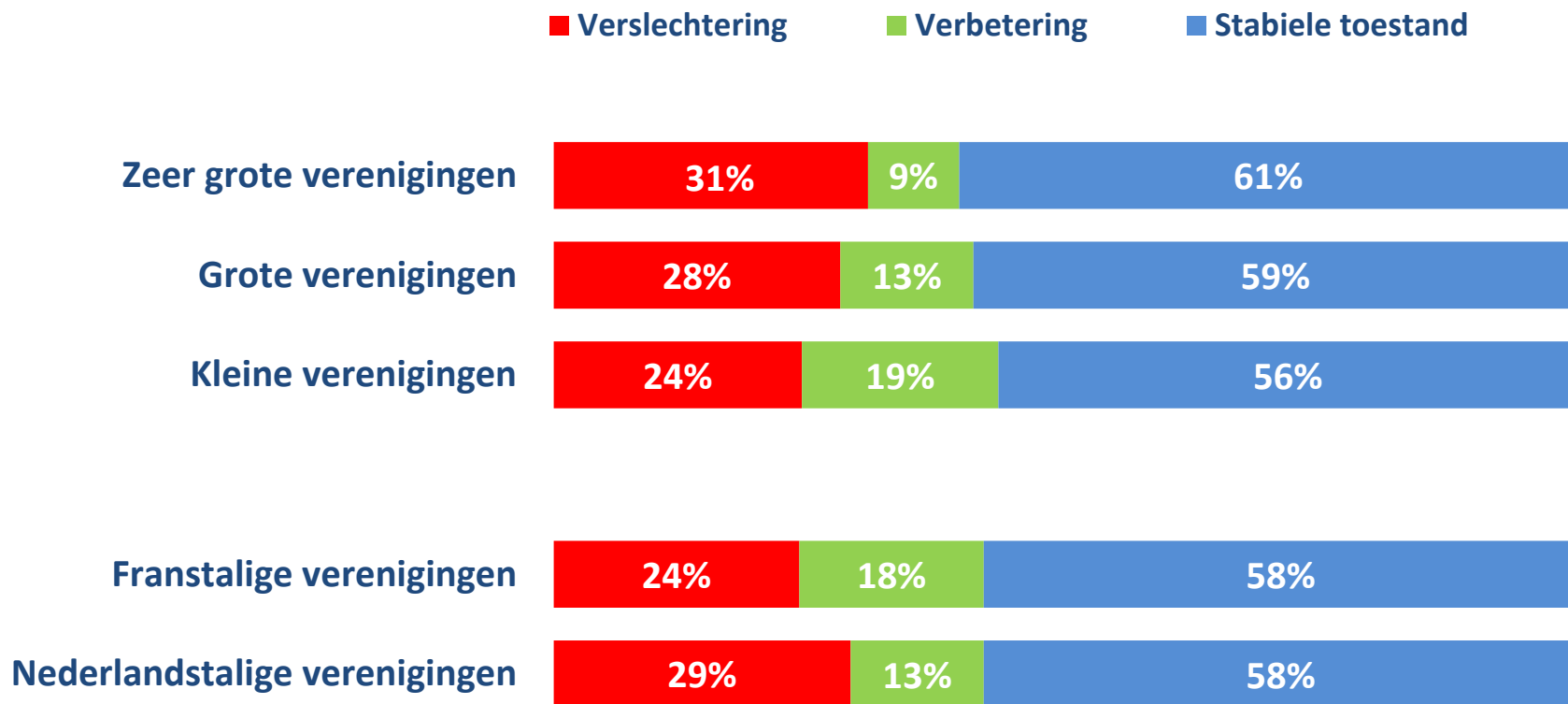
EVOLUTIE VAN DE VERENIGINGSSECTOR IN DE VOORBIJE 12 MAANDEN

Basis: Totale steekproef n=700

Vraag: Hoe evolueerde volgens u de economische situatie van de verenigingssector in België in de loop van de voorbije 12 maanden? (nieuwe vraag 2012)

DE VERSLECHTERING VAN DE ECONOMISCHE SITUATIE WERD DOOR ALLE VERENIGINGEN IN GELIJKE MATE WAARGENOMEN, ONGEACHT HUN GROOTTE OF HUN TAALGEMEENSCHAP.

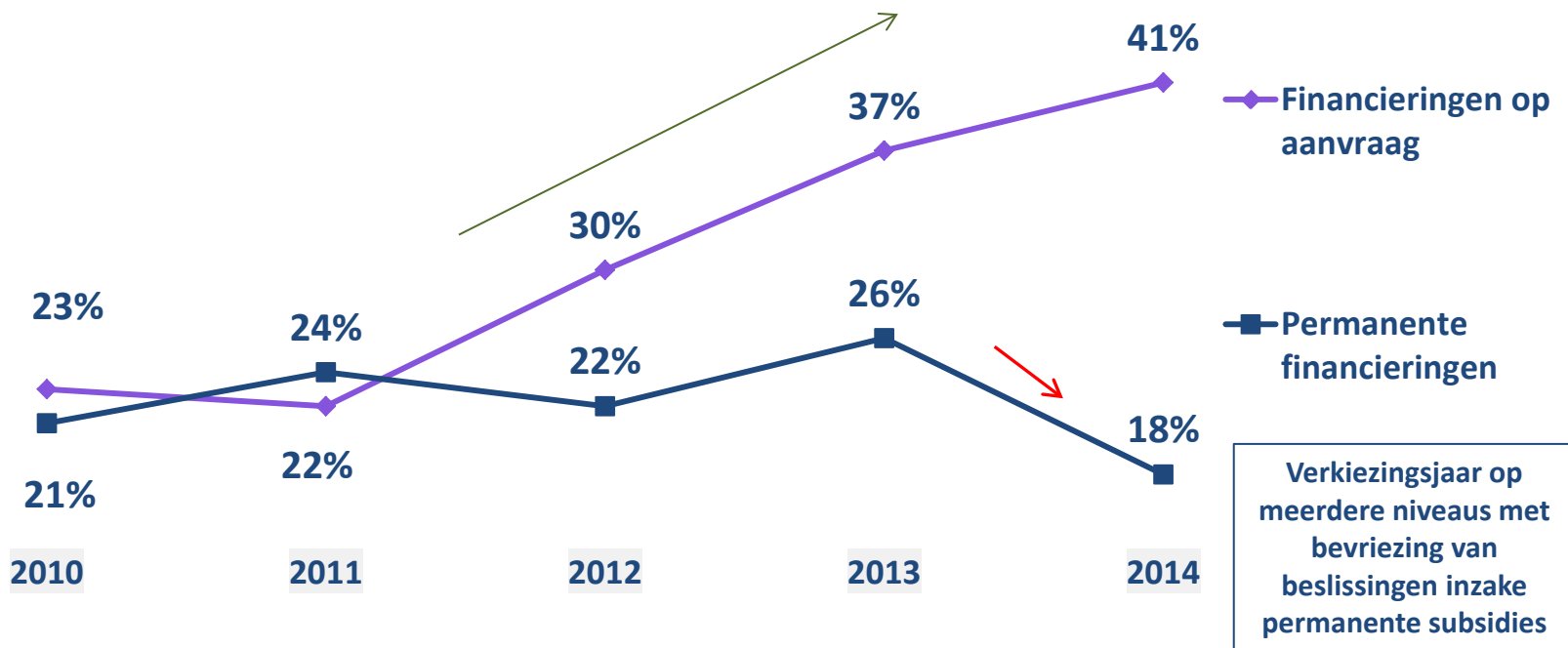
Basis: Totale steekproef n=700
Vraag: Hoe evolueerde, in de loop van de voorbije 12 maanden, de economische situatie van uw vereniging, met andere woorden het in-staat-zijn van uw vereniging om financiële middelen te vinden om haar missies tot een goed einde te brengen en om haar werkingskosten te dekken? (2014)

HET AANTAL VERENIGINGEN DAT EEN VERMINDERING VAN DE FINANCIERINGEN OP AANVRAAG VASTSTELT, BLIJFT SINDS 2011 STEEDS TOENEMEN.

HET AANTAL VERENIGINGEN DAT EEN VERMINDERING VAN DE PERMANENTE FINANCIERINGEN VASTSTELT BLIJFT STABIEL SINDS 2010.

2014 IS, DOOR DE VERKIEZINGEN OP MEERDERE NIVEAUS, EEN BIJZONDER JAAR WAT BETREFT DE TOEKENNING VAN PERMANENTE FINANCIERINGEN. MINDER VERENIGINGEN HEBBEN HIERVOOR EEN VERMINDERING VASTGESTELD IN DE VOORBIJE 12 MAANDEN, VERGELEKEN MET DE 3 JAREN DAARVOOR.

Evolutie van het percentage verenigingen dat een vermindering van de financieringen door de overheid heeft vastgesteld

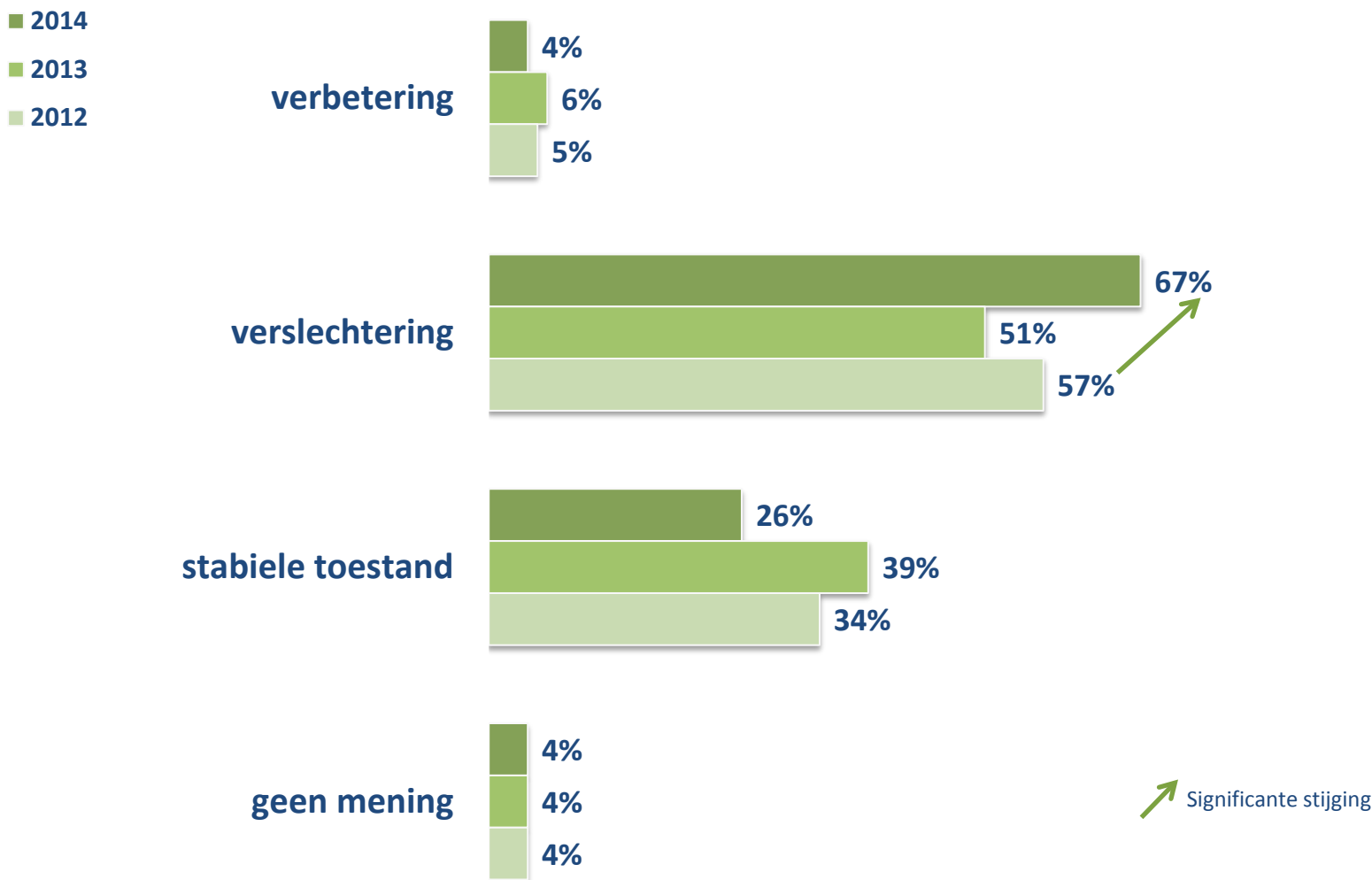

Basis: Verenigingen die over deze financieringsbronnen beschikken
Vraag: Hebt u in de loop van de voorbije 12 maanden een vermeerdering, een vermindering of een stabiele toestand geconstateerd voor wat betreft deze financieringsbronnen? % **vermindering**

 Significante vermindering

ER WAREN NOOIT EERDER ZOVEEL VERENIGINGEN DIE HET GEVOEL HEBBEN DAT DEZE VERSLECHTERING NIET ZAL OPHOUDEN IN DE KOMENDE 12 MAANDEN

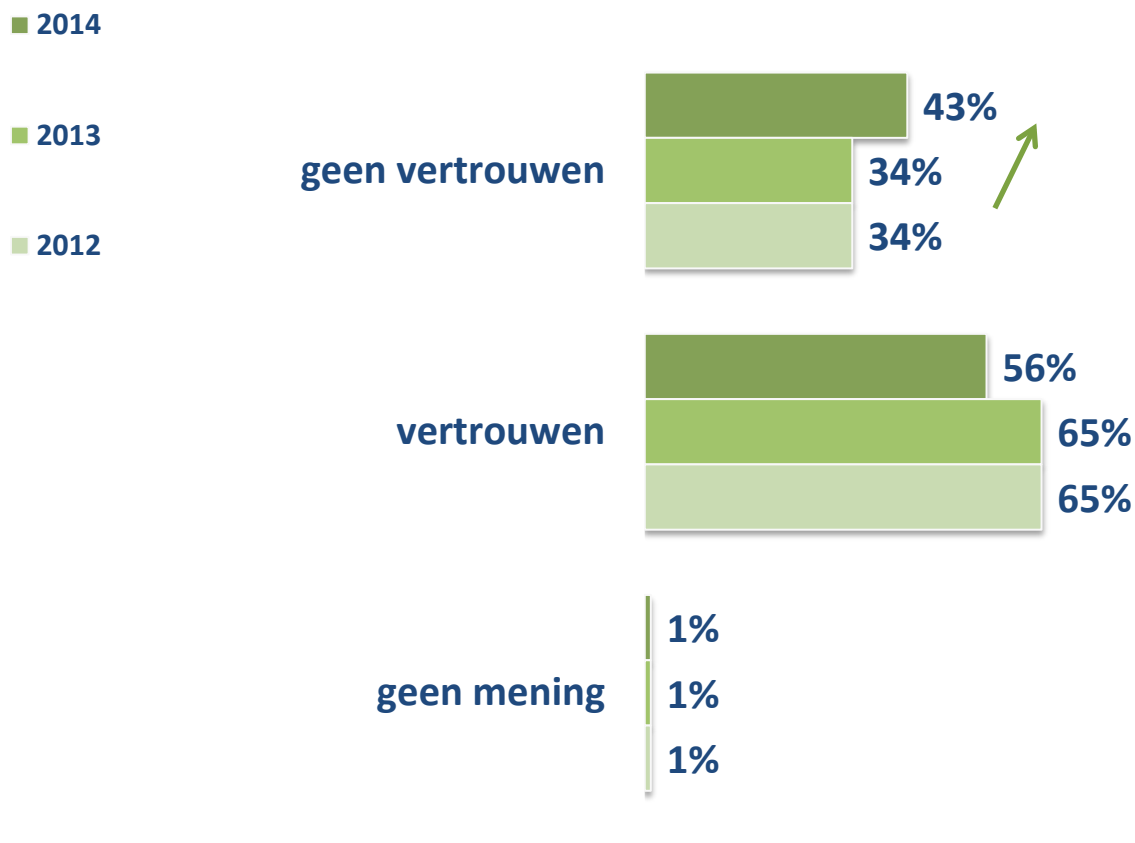
EVOLUTIE VAN DE VERENIGINGSSECTOR IN DE KOMENDE 12 MAANDEN

Basis: Totale steekproef n=700

Vraag: En hoe denkt u dat ze gaat evolueren in de loop van de komende 12 maanden? (Nieuwe vraag 2012)

**4 VERENIGINGEN OP DE 10, ZOWEL FRANSTALIGE ALS NEDERLANDSTALIGE, HEBBEN GEEN VERTROUWEN IN DE TOEKOMST VAN DE VERENIGINGSSECTOR IN BELGIË.
DIT IS EEN VERSLECHTERING VAN HET NIVEAU VAN VERTROUWEN T.O.V. DE ENQUÊTE VAN 2013.**

Basis: Totale steekproef n=700

Vraag: En zou u ten slotte zeggen dat u het volste vertrouwen, redelijk veel vertrouwen, weinig vertrouwen of helemaal geen vertrouwen hebt in de toekomst van de verenigingssector in België?? (nieuwe vraag 2012)

«Waar gaan we de komende jaren nog mee geconfronteerd worden? Gaan we nog wel ons ding kunnen doen?»

Anton Schuurmans – De Verenigde Verenigingen

«Gaan we dit nog kunnen handhaven in de toekomst? Men stelt zich natuurlijk wel vragen over de toekomst.» NGO Federatie

"Ik meen me te herinneren dat men in 2012, 2013 aankondigde dat we in 2014 uit de crisis zouden krabbelen. We zien echter nog altijd geen groei. Zelfs in die mate dat we voor bepaalde domeinen nog zuiniger moesten zijn om aan bepaalde budgettaire criteria te voldoen, en dat heeft het crisiseffect nog versterkt. Je ziet dat ook aan de toename van de spaarquota. Mensen zijn niet meer geneigd om te investeren of te consumeren. De crisis heeft een procyclisch effect. We zitten in een diepe economische crisis en dat gaat de komende jaren niet zomaar opgelost worden. Ik deel deze angst!"

Dominique Van de Sype - UNIPSO

«Ik denk dat het voor alle verenigingen in ieder geval op alle vlakken moeilijk zal worden, omdat je besparingen hebt op alle niveaus, zowel Vlaams als lokaal, het is dubbel op. Dat maakt het zo enorm moeilijk, je kan niet op iets terugvallen. Vroeger kon men terugvallen op de gemeentes, dat gaat dus nu niet meer, nu gaat het op alle vlakken achteruit.»

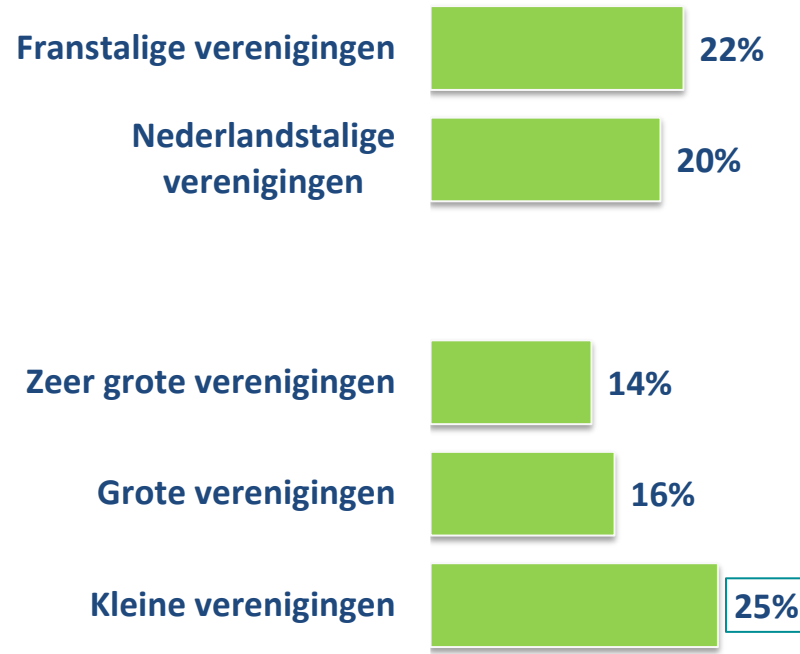
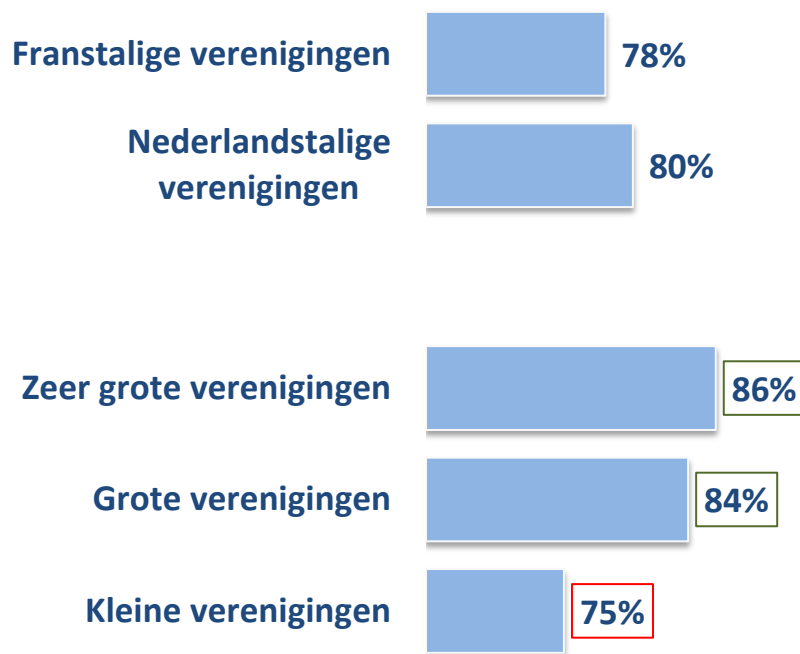
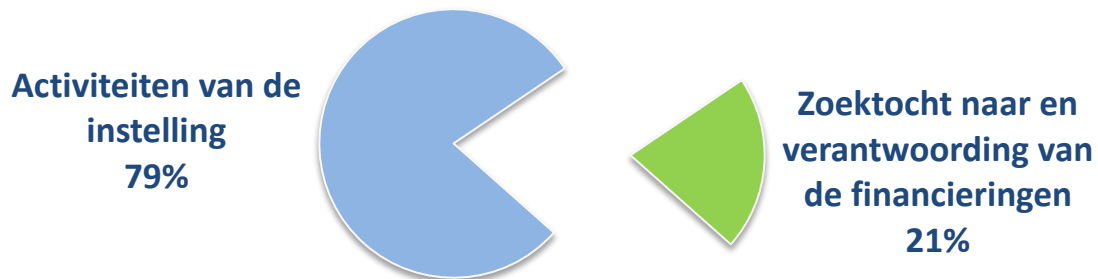
Kaat Peeters – De Sociale Innovatie Fabriek

"Er is bij de mensen uit de non-profit veel onrust over de tewerkstellingsprogramma's in het Brussels en het Waals Gewest. Wanneer de maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid, de sociale bijdragen en aanzienlijke structurele financieringen voortaan onder de bevoegdheid van het Waals Gewest vallen, zou dit een grote impact op de werkgelegenheid kunnen hebben. En dat terwijl werkgelegenheid een van de belangrijkste punten is voor de verenigingen. Eén van hun belangrijkste kostenposten."

Marie-Caroline Collard - SAW-B

**De verenigingen zeggen
het hoofd te moeten
bieden aan steeds
complexere en
onzekerdere
toekenningsprocedures
voor subsidies**

DE VERENIGINGEN WIJDEN EEN VIJFDE VAN HUN TIJD AAN HET ZOEKEN NAAR EN HET VERANTWOORDEN VAN FINANCIERINGEN

Basis: Totale steekproef =700

Vraag: Hoe is de totale activiteit van uw instelling verdeeld over de twee volgende taken: 1. de zoektocht naar en de verantwoording van zowel publieke als privé financieringen en 2. de activiteiten van de instelling? (Nieuwe vraag 2014)

DE VERENIGINGEN HEBBEN GEMIDDELD 5 SUBSIDIEAANVRAGEN INGEDIEND IN DE VOORBIJE 12 MAANDEN

Hebben geen subsidieaanvragen ingediend
20%

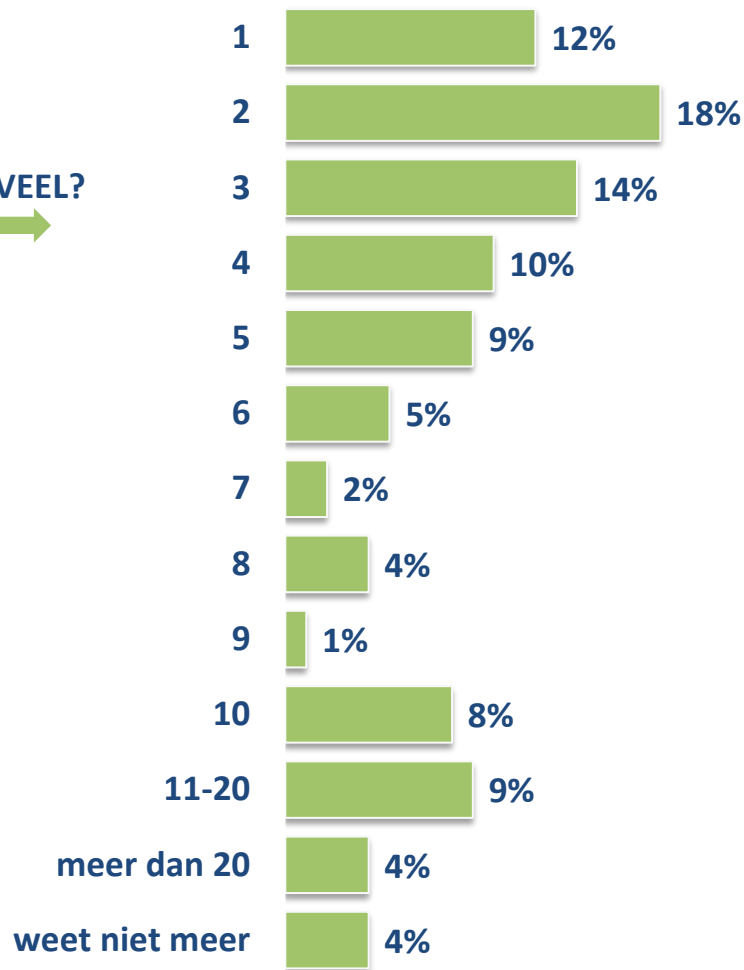

Hebben subsidieaanvragen ingediend
80%

HOEVEEL?

Zeer grote verenigingen	19%
Grote verenigingen	12%
Kleine verenigingen	24%

24% % significant groter

Een gemiddelde van 5 subsidieaanvragen

Basis: Totale steekproef n=700
Vraag: Hoeveel subsidieaanvragen heeft uw instelling in de voorbije 12 maanden ingediend bij overheidsinstanties of stichtingen? (Nieuwe vraag 2014)

HET ZOEKEN NAAR SUBSIDIES WORDT DOOR DE VERENIGINGEN GEZIEN ALS EEN TIJDROVENDE ACTIVITEIT

*“Bij een zoektocht naar subsidies ontmoet je publieke spelers en ga je met hen in dialoog. Dat vergt meerdere maanden. De zoektocht naar middelen veronderstelt het indienen van dossiers, het opstellen van evaluatieverslagen, tussentijdse rapporten enz. **Alles samen vergt dat veel tijd** van de financiële en administratieve teams, maar ook van de uitvoerende teams op het terrein. De vraag naar **rapportering aan de overheden** blijft stijgen, wat impliceert dat de vereniging er ook een groter deel van de beschikbare tijd voor moet vrijmaken. Om die reden zei ik dat het bij kleine verenigingen soms de kwadratuur van de cirkel is. Dat vergt zoveel werk, we hebben hier niet genoeg middelen voor en het is moeilijk om er toegang toe te krijgen. In het algemeen klopt het dat de overheid de laatste 10 à 15 jaar altijd hogere eisen heeft gesteld en dat vergt ook meer tijd. En daar moet je nog de eenmalige opdrachten en de diversificatie [van de financieringsbronnen] bijrekenen, om nog te zwijgen van de private inbrengers van middelen. En die werklast blijft maar toenemen ...”*

Marie-Caroline Collard – SAW-B

*“**Een lijdensweg**, veel papierwerk, een dossier dat afgeleverd moet worden, het bang afwachten, het denken: ok wordt het toegezegd, dan moeten we zorgen dat we de gesubsidieerde uitgaven gedaan hebben, dus dan moeten we al de plannen en het jaar en dergelijke instellen. Als je het krijgt, dan ben je blij en begin je eraan. Anders is het een slag op de kaak.”*

Kaat Peeters - De Sociale Innovatie Fabriek

HET VERANTWOORDEN VAN HET GEBRUIK VAN SUBSIDIES WORDT ALS LOGISCH EN CORRECT BESCHOUWD. VOOR SOMMIGE VERENIGINGEN IS HET ZELFS EEN KANS OM MET TROTS EN TEVREDENHEID TE TONEN WAT ZE HEBBEN GEREALISEERD

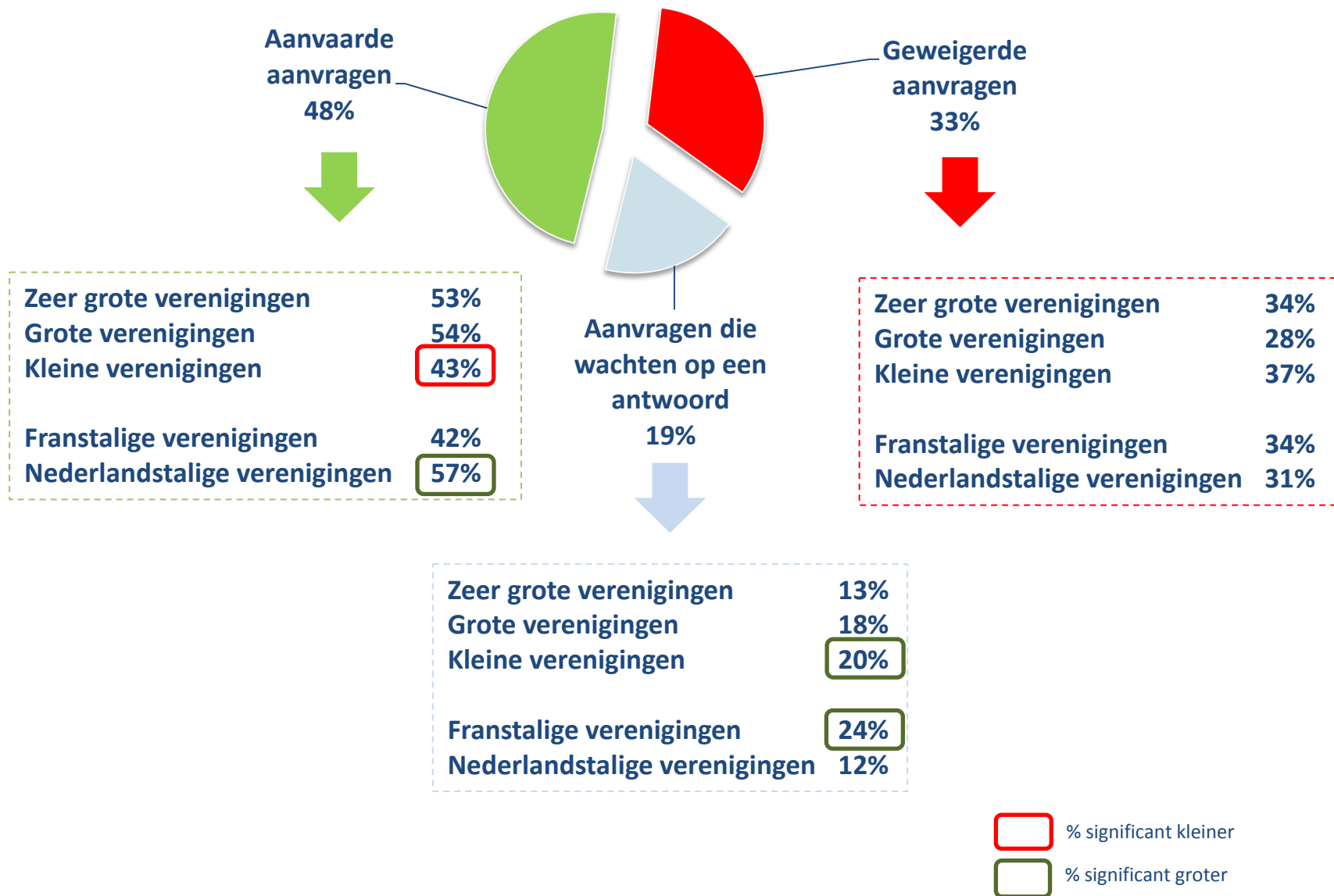
“Meestal wil een organisatie toch ook wel tonen wat ze allemaal gedaan heeft, als de verantwoording niet te veel belachelijke details bevat. Het is wel belangrijk dat er wordt gerapporteerd wat er gebeurd is en wat er bereikt is.”

Kaat Peeters - De sociale Innovatie Fabriek

"Wanneer je publieke middelen krijgt, moet je die ook kunnen rechtvaardigen. De rol van de Staat, met een grote S, is het nagaan van de juiste toewijzing en een spaarzame en efficiënte aanwending, het is dus maar normaal dat we verantwoordelijk hoe de subsidies worden gebruikt. Er moet echter een klimaat van vertrouwen tussen de overheden en de verenigingen kunnen ontstaan. Je mag niet uitgaan van het principe dat er absoluut controle moet zijn, want dat werkt geknoei in de hand. Anderzijds is het ook niet gezond om gewoon te zeggen: "Vertrouw ons en geef ons de middelen." Het vertrouwen moet onder meer worden opgebouwd op basis van de gegrondheid van de verantwoordingen die worden voorgelegd."

Marie-Caroline Collard - SAW-B

EEN DERDE VAN DE SUBSIDIEAANVRAGEN WERD GEWEIGERD.

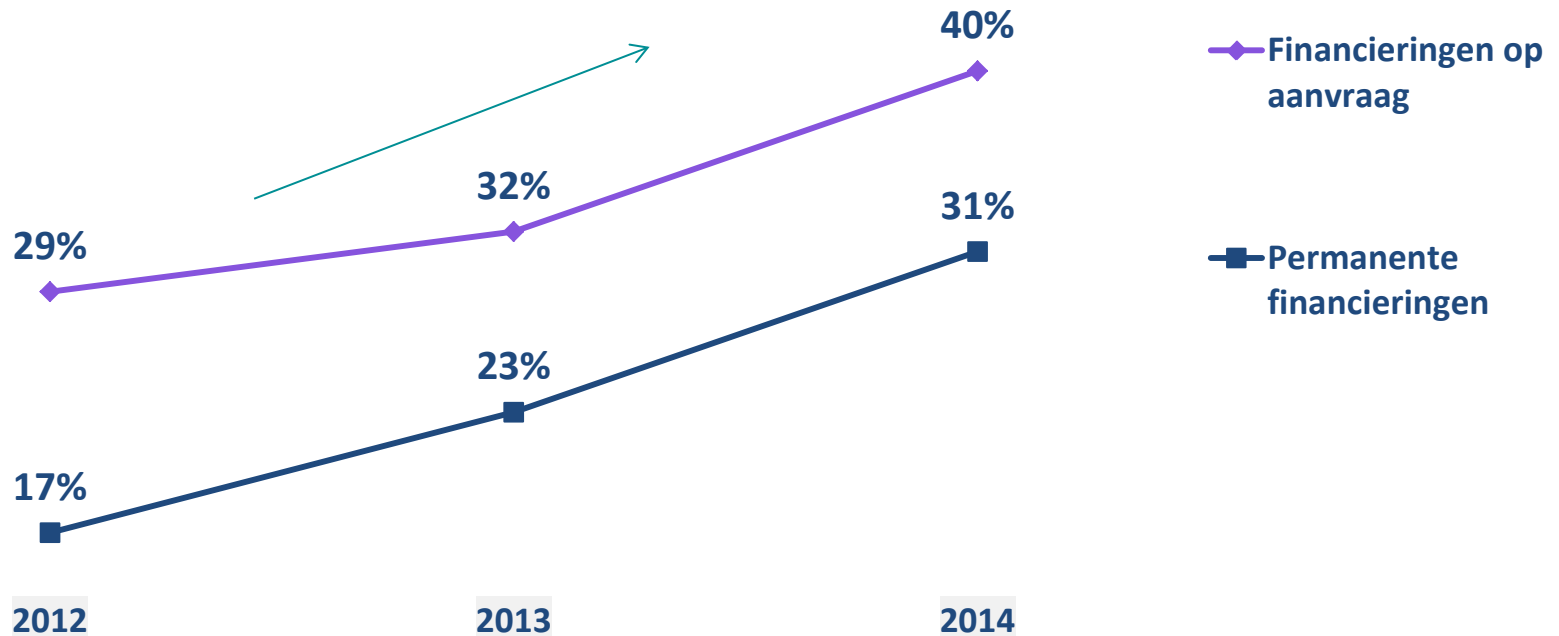

Basis: Verenigingen die subsidieaanvragen ingediend hebben in de voorbije 12 maanden n=544
Vraag: Hoeveel van uw subsidieaanvragen werden er aanvaard en hoeveel werden er geweigerd? Geef ook aan of u nog op een antwoord wacht voor subsidieaanvragen.
 (Nieuwe vraag 2014)

**De verenigingen
verwachten een
vermindering van de
overheidssubsidies in
de komende 12
maanden**

ER WAREN NOG NOOIT ZO VEEL VERENIGINGEN DIE EEN VERMINDERING VERWACHTEN VAN DE PERMANENTE FINANCIERINGEN EN VAN DE FINANCIERINGEN OP AANVRAAG IN DE KOMENDE 12 MAANDEN

Evolutie van het percentage verenigingen dat een vermindering van de financieringen door de overheid verwacht

Basis: Verenigingen die beschikken over deze financieringsbron

Vraag: Voorziet u in de loop van de komende 12 maanden een vermeerdering, een vermindering of een stabiele toestand voor elk van uw financieringsbronnen?

"Er wordt voor Brussel en Wallonië aangekondigd dat de programmafinancieringen met 10 à 15% zouden worden verminderd."
Sébastien Perea - Concertes

"Er is bij de overheden een trend om dit type financieringen [projectoproepen] te verminderen omdat dit vervolgens leidt tot structurele financieringen om de projecten te blijven ondersteunen."

Marie-Caroline Collard - SAW-B

"De overheden hebben zich toegelegd op het structurele beleid, en dat zal nog uitbreiden. De Waalse regering vraagt een afbouw van de facultatieve subsidiëringen met 15%."

Dominique Van de Sype - UNIPSO

"Verenigingen die in de lift zitten, die zeer hard aan het groeien zijn, [komen in de problemen] omwille van de situaties beschreven in het decreet, omwille van wat gebetonneerd wordt. Hun groei wordt niet beloond."

Bart van de Put – Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen

"De loonlasten vertegenwoordigen 80% van de kosten van ondernemingen met een sociale activiteit. Er is angst omwille van de besparingen die de regeringen met betrekking tot tewerkstellingsmaatregelen hebben aangekondigd."

Dominique Van de Sype - UNIPSO

"De maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid, een belangrijke financieringsbron voor het personeel binnen de non-profit, zullen sterk worden beperkt. In Brussel en Wallonië zal men de impact ervan voelen. Zoals dat in Vlaanderen al enkele jaren voelbaar is."

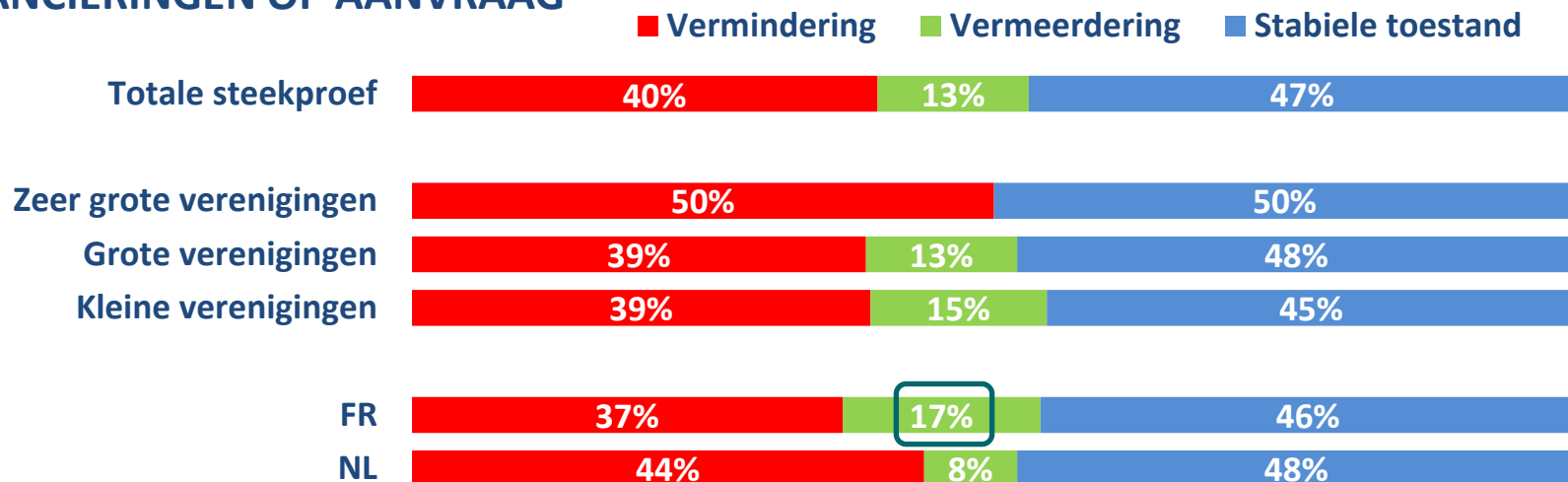
Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

"Grosso modo moeten we weten dat de financiering eigenlijk al sinds 2009 afneemt, zowel vanuit priv middelen omwille van de economische crisis, als publiek omwille van besparingen bij de overheid. In de nieuwe legislatuur hebben we nu een nieuwe regering die opnieuw zal besparen."

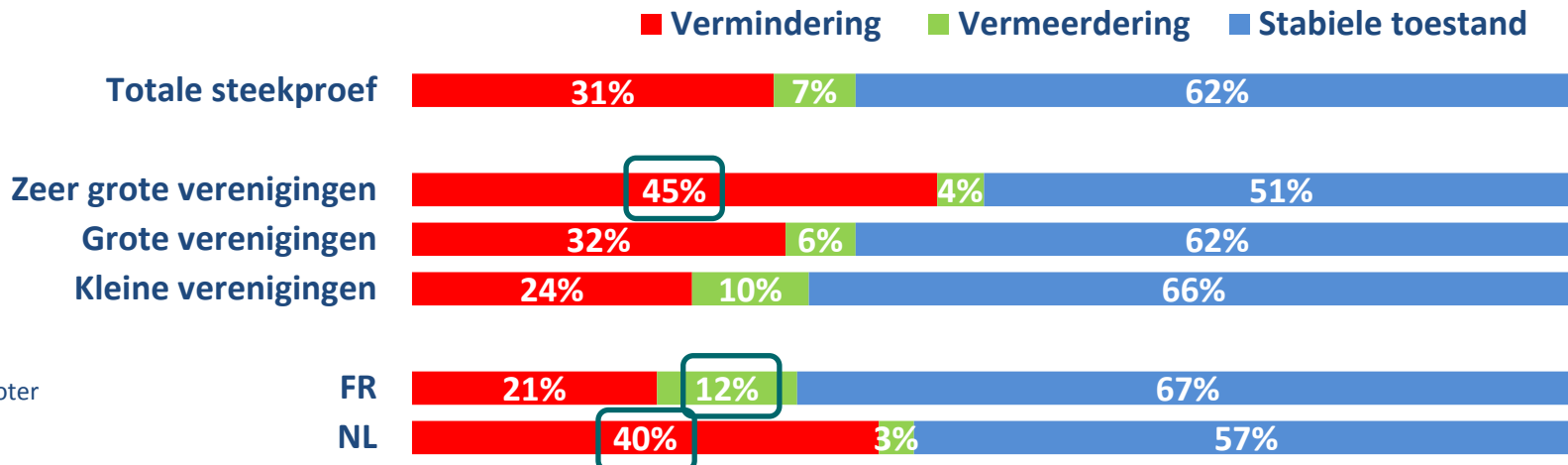
Anton Schuurmans – De Verenigde Verenigingen

DE VERMINDERING VAN DE FINANCIERINGEN OP AANVRAAG IS ALGEMEEN WAARNEEMBAAR BIJ DE VERENIGINGEN, ONGEACHT HUN GROOTTE OF HUN TAALGEMEENSCHAP. DE VERMINDERING VAN DE PERMANENTE FINANCIERINGEN GELDT MEER VOOR DE ZEER GROTE VERENIGINGEN EN DE NEDERLANDSTALIGE VERENIGINGEN.

FINANCIERINGEN OP AANVRAAG

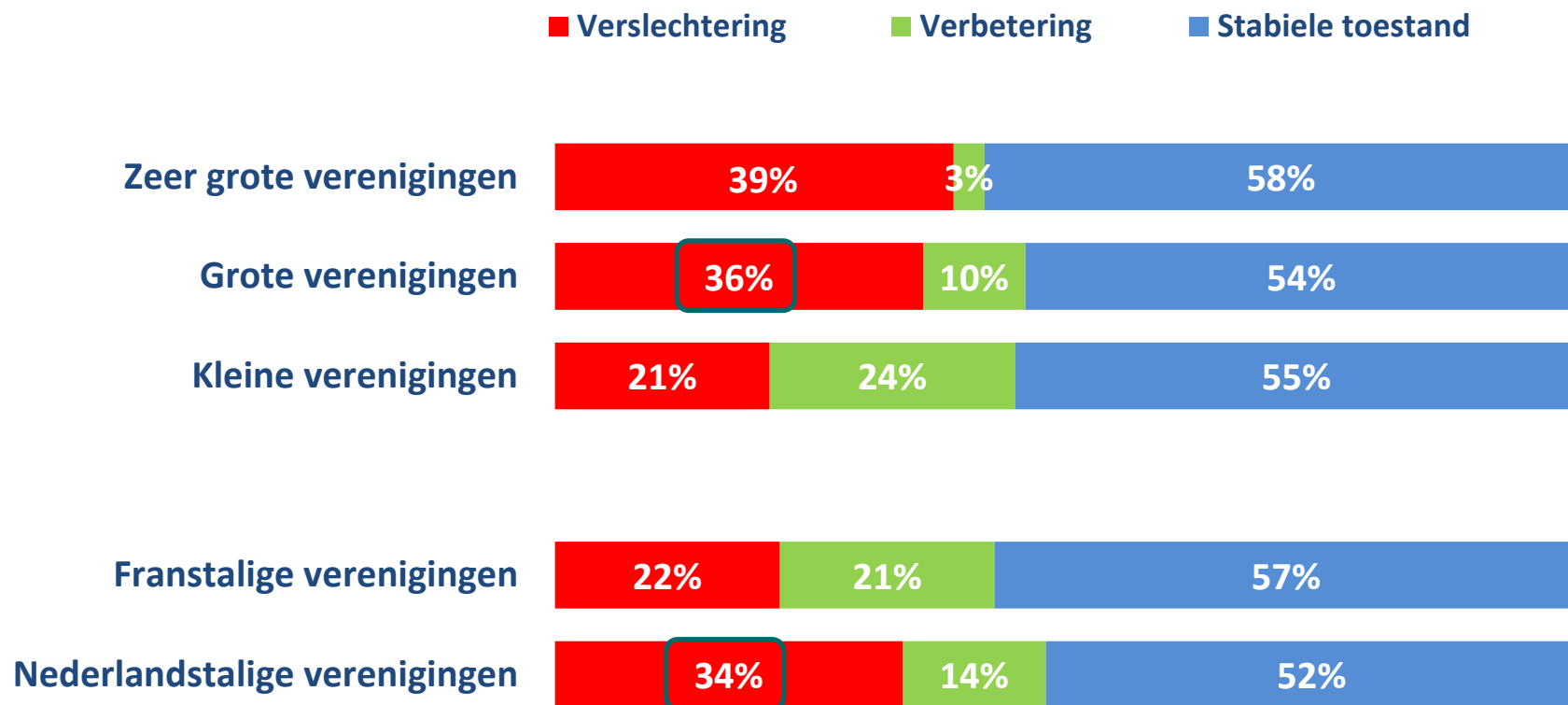
PERMANENTE FINANCIERINGEN

 % significant groter

DE VOORSPELLING VAN DE VERMINDERING VAN OVERHEIDSFINANCIERINGEN IN DE KOMENDE 12 MAANDEN HEEFT ZIJN WEERSLAG OP DE VOORSPELLING VAN DE ECONOMISCHE SITUATIE VAN DE VERENIGINGEN:

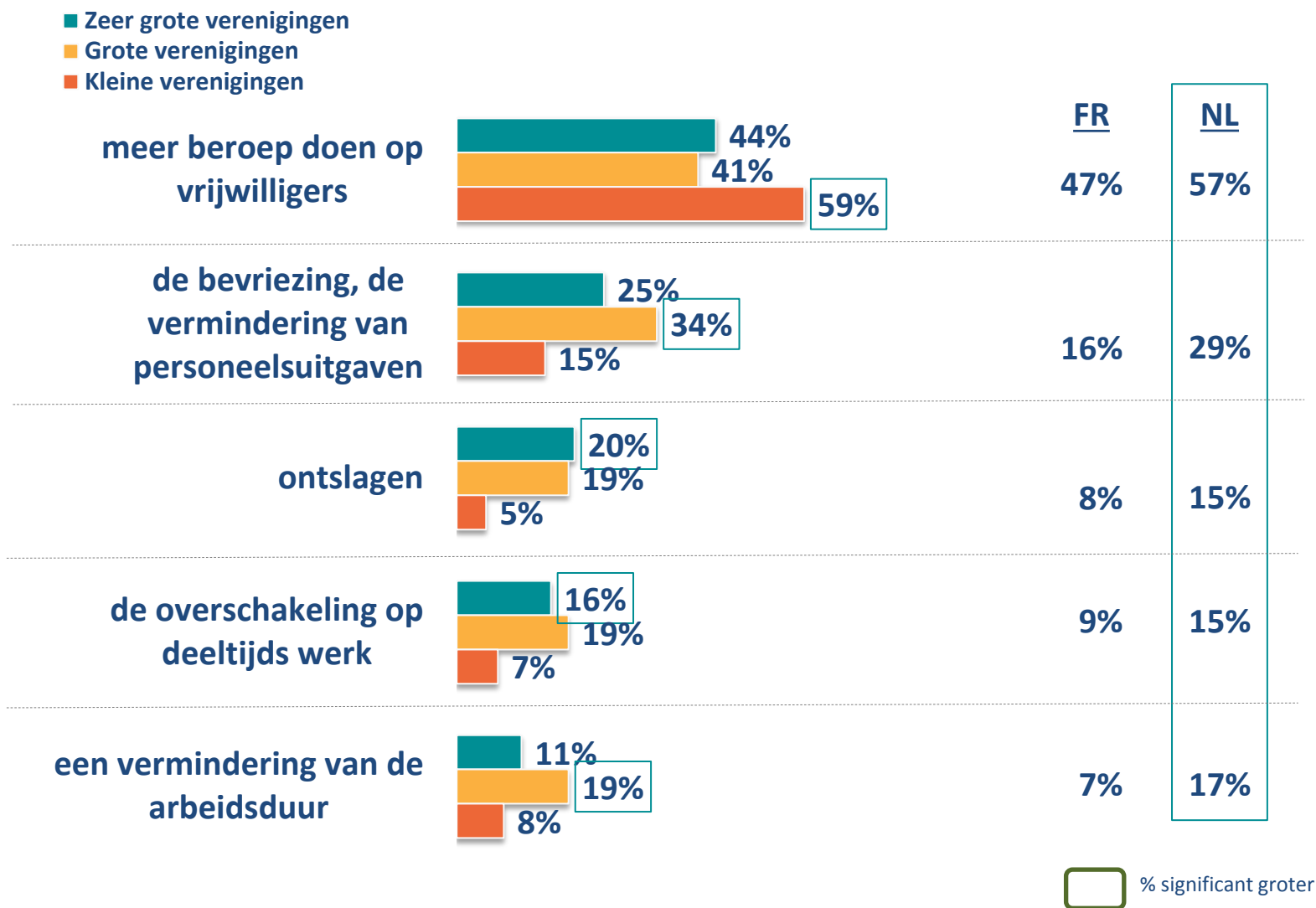
DE GROTE EN ZEER GROTE VERENIGINGEN ZIJN EEN BEETJE PESSIMISTISCHER OVER DE TOEKOMST DAN DE KLEINE, EN OOK DE NEDERLANDSTALIGE VERENIGINGEN ZIJN DIT IETS MEER DAN DE FRANSTALIGE

 % significant groter

Basis: Totale steekproef n=700
Vraag: En hoe ziet u de economische situatie van uw vereniging evolueren in de loop van de komende 12 maanden?

BIJGEVOLG VOORZIEN DE VERENIGINGEN BUDGETTAIRE MAATREGELEN TE NEMEN AANGAANDE HET PERSONEEL. MEER BIJ DE NEDERLANDSTALIGE DAN BIJ DE FRANSTALIGE. EN MEER BIJ DE GROTE VERENIGINGEN DAN BIJ DE KLEINE

HET GEBREK AAN FINANCIERINGSBRONNEN REMT DE LANCERING EN DE GROEI VAN DE ACTIVITEITEN VAN DE VERENIGINGEN AF INDIEN ZE ZOULDEN BESCHIKKEN OVER NIEUWE FINANCIËLE MIDDELEN, ZOULDEN 2 VERENIGINGEN OP DE 10 DEZE BESTEDEN AAN INNOVATIE

Het gebrek aan financieringsbronnen belemmert ...
(% “helemaal akkoord” + “eerder akkoord”)

Indien jullie zouden beschikken over nieuwe financiële middelen, waaraan zouden jullie deze in eerste plaats besteden?

Basis: Totale steekproef n=700

“Minder doen, er wordt meer op de rem gestaan, er worden minder initiatieven op de sporen gezet, omdat verenigingen niet zeker weten of ze kunnen blijven bestaan, ze laten zich verlammen, dat is logisch.”

Kaat Peeters, De Sociale Innovatie Fabriek

*“Ik heb al gezegd dat men sinds 2009 in heel wat verenigingssectoren heel wat aan het besparen is. De ene keer een indexering [die niet wordt doorgerekend], dan het niet uitbetalen van een enveloppe, dan een besparing van zoveel procent ... Maar dat scheelt van sector tot sector. Men kan dat één keer doen en op dat moment worden er efficiëntieslagen gemaakt. Men kan het een tweede keer proberen. Maar vanaf het ogenblik, en dat is waar we nu in 2014 zijn aanbeland, dat het zich blijft herhalen, [komen verenigingen in de problemen]. Op een bepaald moment valt er niet veel efficiëntiewinst meer te boeken en moet je echt gaan snijden in je basiswerking en activiteiten en **ga je dus een aantal activiteiten moeten verminderen, dan wel nieuwe activiteiten of projecten in de koelkast moeten steken omwille van het feit dat je geen capaciteit meer hebt om ze uit te voeren.** Dat zorgt ervoor dat langzaamaan het mes op de keel komt te staan. Men ziet inderdaad dat men in activiteiten moet beginnen snoeien, en dat is eigenlijk het gevolg van een besparingspolitiek die al een hele tijd aanhoudt.”*

Anton Schuurmans – De Verenigde Verenigingen

*“De crisis en het soberheidsbeleid zullen op korte termijn gevolgen hebben [...]. De sociale ongelijkheid, de armoedekwestie en alle daarmee gelinkte problemen lopen het risico nog te verergeren. De verenigingen zullen nog zware momenten beleven, zoals de spanning tussen hun opdracht en hun economische gezondheid, en het behoud van hun werking en van de financiering. Ik denk dat dit nog zal toenemen. **Een ander probleem is het kunnen behouden van de kwaliteit,** soms met minder middelen, door het ontwikkelen van andere manieren [van werken], door het bundelen van hun middelen of hun financieringsstructuren.”*

Marie-Caroline Collard, SAW-B

*“Ik denk dat er teveel tijd wordt gestoken in het zoeken naar subsidies, de organisatie wordt [daardoor] minder aantrekkelijk. **Het personeel steekt meer tijd in het zoeken naar middelen en minder tijd in het bezig zijn met de inhoud van de organisatie.** Ik zie het veel bij anderen, die dan niet met de inhoud bezig konden zijn.”*

Kaat Peeters, De Sociale Innovatie Fabriek

DE KLEINE VERENIGINGEN ZIJN MINDER GOED GEWAPEND OM DE FINANCIËLE MOEILIKHEDEN AAN TE PAKKEN

"Kleine verenigingen die minder armslag hebben en die vooral op subsidies moeten teren zullen het steeds moeilijker hebben omdat ze geen mogelijkheid hebben om extra inkomsten te verwerven."

Bart van de Put – Agenschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen

"Kleinere verenigingen hebben het moeilijker om aansluiting te krijgen bij erkenningskaders [permanente overheidssubsidies] omdat ze niet over de menselijke en financiële middelen, noch over de tijd, beschikken om dossiers in te dienen. Het is voor hen ook moeilijker om op zoek te gaan naar andere financieringsbronnen, in het bijzonder bij bedrijven, omdat ze geen zekerheid bieden. Ze gaan gebukt onder een tekort aan credibiliteit en professionalisme."

Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

"Het verenigingsleven moet sterker en professioneler worden. De vele kleine verenigingen slagen daar eigenlijk niet in. Ze zijn dus genoodzaakt om toenadering te zoeken tot grotere verenigingen, waardoor je natuurlijk overblijft met een beperkt landschap aan grotere verenigingen. En dan is er nog een probleem met de credibiliteit van de kleine verenigingen. Mensen stappen vaak af op verenigingen die stabiel zijn en die een langetermijnperspectief bieden. Bij kleine verenigingen is dat vaak veel moeilijker. Het gaat ook over financieringsbronnen, het aanvragen van financieringen van de kleine verenigingen. Een grote vereniging is natuurlijk een veel credibeler partner voor financierders dan een kleinere vereniging, waar het risico toch veel groter is." NGO Federatie

Het antwoord van de verenigingen op de problemen in de sector

DE VERENIGINGEN WENDEN ZICH TOT ANDERE FINANCIERINGSBRONNEN

"Dus niet alleen via subsidies, ook kijken of je iets op de markt kan brengen dat geld opbrengt."

Bart van de Put – Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen

"Zonder geld of financiering ben je niets, maar het klopt dat we andere middelen moeten ontwikkelen om dit bijeen te brengen."

Sébastien Pereaue - Concertes

*"Verenigingen die hiertoe de mogelijkheden hebben, **professionaliseren hun fondsenwerving** om middelen op te halen bij de private sector in de ruime zin." Virginie Xhaufleur – Centre for Social Economy – Université de Liège*

*"Er zullen minder overheidssubsidies zijn, maar ik denk wel dat het een geleidelijk proces zal zijn, zodat **verenigingen de mogelijkheid hebben om zichzelf te gaan herpositioneren en andere bronnen te gaan zoeken** en aansnijden. Het zal een geleidelijk proces zijn denk ik."*

NGO Federatie

*"Een van de oplossingen, die velen al toepassen, is het **samenbrengen van verschillende soorten middelen**, door op zoek te gaan naar verschillende bronnen van inkomsten: bij de overheid, maar ook van vrijwilligers, van privébijdragen en van stichtingen van bedrijven."*

Marie-Caroline Collard, SAW-B

BEPAAALDE VERENIGINGEN WENDEN ZICH TOT DE PRIVÉ-SECTOR EN TOT SPONSORING MET SOMS EEN IN VRAAG STELLEN VAN DE ETHISCHE KANT, DE VOORWAARDEN EN DE MODALITEITEN VAN DE SPONSORING

*"Maar niet alle private financieringen zijn gelijk, **bij financieringen door bedrijven moet men zich een aantal vragen stellen:** In welke sector is dit bedrijf actief? Zijn de activiteiten in overeenstemming met de waarden, het doel van de vereniging? Is de private financiering volledig belangeloos? Wat zijn de voorwaarden, de modaliteiten? Wil het bedrijf inspraak in het beheer van de vereniging? Dat zijn vragen die men zich stuk voor stuk moet stellen, ook de volgende jaren, want we zijn meer vertrouwd met de overheid dan met de private sector."*

Marie-Caroline Collard, SAW-B

*"**Veel hangt af van wat de private spelers wensen.** Betreft het zuivere filantropie waarbij men middelen wil toekennen aan maatschappelijk interessante initiatieven. Of wil men een financiële return?"*

Marie-Caroline Collard, SAW-B

*"Dat is nog altijd een beetje taboe, men heeft er een zekere afkeer van. [...] er is nog een soort verzet tegen de private sector. Er zijn nog heel wat verenigingen die niets met de private sector te maken willen hebben. Er is niettemin al een zekere bewustwording aan de gang. Steeds meer verenigingen raadplegen ons met vragen over hun **strategie om fondsen te werven bij de private sector.**"* Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

DE VERENIGINGEN WORDEN GEDUWD IN DE RICHTING VAN EEN ONDERNEMERSMODEL, OOK WAT BETREFT HET RAPPORTEREN VAN HUN ACTIVITEITEN

*"Er is een trend, die zowel positieve als negatieve aspecten inhoudt, die de verenigingen vooruit stuwt op het vlak van management, HR en financiering. Maar de recepten die in de privésector werken voor een goed beheer, kunnen binnen verenigingen een averechts effect hebben. Een vereniging bestaat immers hoofdzakelijk uit personen, uit burgers die samenwerken om iets te bereiken. Je ziet soms fusies van verenigingen die tot gevolg hebben dat de band met de basis wordt doorgeknipt. Dat is een evolutie waar we voorzichtig mee moeten omspringen. **Er zijn goede dingen, maar het kan niet de bedoeling zijn om de essentie van het verenigingsleven kwijt te raken.**"*

Sébastien Pereau - Concertes

*"Ik denk dat verenigingen veel **meer moeten aantonen welke resultaten** ze via hun activiteiten gaan boeken op het terrein."*

NGO Federatie

*"We zien bij de verenigingen een soort bewustwording over de noodzaak van een professionalisering, zelfs al hebben ze hier de middelen niet voor. Ze werken steeds meer samen via partnerships of fuseren. We zien ook dat verenigingen niet meer hetzelfde type mensen aanwerven. [...] Ze gaan steeds vaker op zoek naar mensen met een opleiding managementwetenschappen. Hier [aan de universiteit van Luik] hebben we bij managementwetenschappen een speciale afdeling voor het leiden van sociale ondernemingen. We voelen dat het bedrijfsmodel van de verenigingen zal moeten evolueren. Dat was een term die we de voorbije 10 jaar niet eens gebruikt hebben. **Het worden bedrijven.**"*

Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

DE VERENIGINGEN WORDEN ONDER DRUK GEZET OM ZICH TE HERSTRUCTUREREN

*"We moeten **nieuwe modellen** van samenwerking vinden, om verenigingen meer te laten doen met iets minder inkomstenbronnen."*
Kaat Peeters, De Sociale Innovatie Fabriek

*"Bepaalde verenigingen zullen verdwijnen, andere gaan fuseren, nog andere worden opgericht. We zien niet minder verenigingen ontstaan, maar **ze ontstaan wel op een andere manier.**"*
Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

*"Bepaalde dingen gaan erop vooruit, zoals een **betere allocatie van de middelen**. Er moet een evenwicht worden gevonden tussen een betere allocatie van middelen en het na te streven doel. [...]*
Wij van onze kant proberen te werken aan een verdere ontwikkeling en waardering van de positieve effecten van verenigingen."
Sébastien Perea - Concertes

*"Zolang er publieke middelen beschikbaar waren, werd de vraag naar de allocatie van middelen minder gesteld. Maar hoewel de afbouw van de subsidies pijnlijk gaat zijn, verwacht ik wel dat de verenigingen hier over een termijn van 5 of 10 jaar sterker zullen uitkomen. De volgende 5 jaar zullen er verenigingen verdwijnen, maar zullen we er ook andere zien ontstaan. **Binnen tien jaar zullen we zien hoe de nieuwe sector van de verenigingen eruit ziet, na de crisis en na de subsidie-afbouw.**"*
Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

DE VERENIGINGEN WORDEN AANGEZET OM HUN TOEGEVOEGDE WAARDE TE DOEN GELDEN

*“Veel verenigingen hebben expertise opgebouwd rond een bepaalde materie. Als ze dan workshops gaan geven, moeten ze deelnemersbijdragen vragen. Dus **het verkopen van de expertise** die ze hebben opgebouwd. Verder moeten we nagaan hoe we partnerschappen kunnen sluiten om uitgaven te besparen.”*
Kaat Peeters, De Sociale Innovatie Fabriek

“Steeds meer druk van buitenaf om de bestaansreden en de voordelen van de sector of van de verenigingen te verantwoorden.”
Sébastien Pereau - Concertes

“De verenigingen moeten hun impact en hun sociale meerwaarde aantonen. Ze zijn hier zeer gevoelig voor en geven de indruk dat ze menen dat ze hun sociale impact en hun vermogen om een meerwaarde te vormen moeten bewijzen. Maar hoe toont men de sociale impact aan? Een economisch bedrijf zal altijd meer middelen hebben om zijn impact aan te tonen dan een sociaal bedrijf. Deze trend, het meten van de impact van verenigingen, komt tegemoet aan de vragen van private maatschappelijke investeerders. Ze willen een maatschappelijke return.”

Virginie Xhaufclair – Centre for Social Economy – Université de Liège

CONCLUSIE:
**Wat is de toekomst
van de
verenigingssector in
België?**

"De toekomst zal niet gemakkelijk zijn, maar als het verenigingsleven erin slaagt om in de samenleving haar meerwaarde te behouden, dan denk ik wel dat het verenigingsleven een belangrijke toekomst heeft. Maar het zal minder evident zijn dan in het verleden. Ik denk dat er een belangrijke meerwaarde is. Wil ze zichzelf overeind houden, dan denk ik dat het aan het verenigingsleven is om die meerwaarde en haar plaats in de samenleving duidelijk te maken."

NGO Federatie

"Er wacht de Belgische sector van verenigingen nog mooie dagen. Deze komt kwalitatief tegemoet aan de behoeften van mensen en aan de verwachtingen van burgers. De sector zal qua financiering wel ingewikkelde en moeilijke momenten doormaken. Hij zal zijn manieren van werken en de verschillende mogelijkheden om subsidies te verwerven, opnieuw moeten uitvinden."

Marie-Caroline Collard, SAW-B

"De sector van de verenigingen is het kloppende hart van een ontwikkelde samenleving als de onze. [...] Deze heeft een reële toekomst omdat hij efficiënt is inzake kwaliteit én kosten. Wanneer we deze kost afzetten ten opzichte van het BBP en de omvang van de bevolking, dan is deze niet duurder dan een volledig publiek of een totaal geliberaliseerd systeem."

Dominique Van de Sype - UNIPSO

"[Het verenigingsleven] heeft altijd toekomst, zolang ze haar visie kan invullen. Er is zeker een grote rol weggelegd voor het middenveld. [...] Het middenveld vervult een belangrijke rol in onze maatschappij. Het is belangrijk dat de verenigingen in de toekomst hun rol kunnen opnemen, en hun meerwaarde kunnen bewijzen en opnemen. Hun tijd is niet voorbij, integendeel."

Bart van de Put – Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen

CONCLUSIE

- **Subsidies blijven de voornaamste financieringsbron van de verenigingssector.**
 - Ze vertegenwoordigen gemiddeld 50% van de totale inkomsten van de verenigingen, met verschillen naar gelang de grootte van de vereniging. De grote en zeer grote verenigingen krijgen meer overheidssubsidies dan de kleine.
- **Sinds 2012 hebben de verenigingen het gevoel dat de economische situatie van de verenigingssector in België verslechtert (6 verenigingen op de 10).**
 - In de voorbije 12 maanden hebben de verenigingen, ongeacht hun grootte of hun taalgemeenschap, een verslechtering waargenomen van hun economische situatie: 24% van de kleine verenigingen, 28% van de grote en 31% van de zeer grote, 24% van de Franstalige verenigingen en 29% van de Nederlandstalige.
 - Het aantal verenigingen dat een vermindering van de financieringen op aanvraag vaststelt blijft sinds 2011 toenemen: in 2011 ging het om 22%, in 2014 gaat het om 41%.
- **Er waren nooit eerder zoveel verenigingen die het gevoel hebben dat deze verslechtering niet zal ophouden de komende 12 maanden (+16% t.o.v. 2013).**
- **Daaraan gelijklopend merken we een verslechtering van het niveau van vertrouwen in de toekomst van de Belgische verenigingssector, t.o.v. vorig jaar: in 2014 heeft 43% van de verenigingen geen vertrouwen, *versus* 34% in 2013.**

CONCLUSIE

- **De verenigingssector zegt geconfronteerd te worden met steeds complexere en onzekerdere toekenningsprocedures voor de subsidies.**
 - De verenigingen besteden een vijfde van hun tijd aan het zoeken naar en verantwoorden van financieringen. Het zoeken naar financieringen wordt door de verenigingen gezien als een tijdrovende bezigheid. Het verantwoorden van het gebruik van subsidies, daarentegen, wordt door de verenigingen beschouwd als normaal. Ze zien er een gelegenheid in om met trots hun verwezenlijkingen op het terrein te kunnen tonen.
 - Ze hebben gemiddeld 5 subsidieaanvragen ingediend in de voorbije 12 maanden. Eén derde van hun aanvragen werd geweigerd.
- **De verenigingen verwachten een vermindering van de overheidssubsidies in de komende 12 maanden.**
 - Er waren nooit eerder zoveel verenigingen die een vermindering verwachten van de permanente financieringen (+35% t.o.v. 2013) en van de financieringen op aanvraag (+25% t.o.v. 2013).
 - De vermindering van de financieringen op aanvraag is een voorspelling van alle verenigingen, ongeacht hun grootte of hun taalgemeenschap.
 - De vermindering van de permanente financieringen is een voorspelling die sterker aanwezig is bij de zeer grote verenigingen (45% van hen) en bij de Nederlandstalige verenigingen (40% van hen versus 21% van de Franstalige).

CONCLUSIE

- **De voorspelling van de vermindering van de overheidsfinancieringen heeft zijn weerslag op de voorspelling van de economische situatie van de verenigingen.**
 - De grote en zeer grote verenigingen zijn een beetje pessimistischer over de toekomst dan de kleine: 39% van de zeer grote en 36% van de grote verenigingen verwachten een verslechtering van hun economische situatie.
 - Zo ook de Nederlandstalige verenigingen in vergelijking met de Franstalige: 34% van de Nederlandstalige verenigingen voorspelt een verslechtering van hun economische situatie *versus* 22% van de Franstalige.
 - De verenigingen voorzien budgettaire maatregelen te nemen aangaande hun personeel. De Nederlandstalige meer dan de Franstalige. En de grote verenigingen meer dan de kleine (34% van de grote voorzien een vermindering van de personeelsuitgaven).
- **Het gebrek aan financieringsbronnen belemmert de lancering en de groei van de activiteiten van de verenigingen.**
 - Indien ze zouden beschikken over nieuwe financieringsbronnen, zouden 2 verenigingen op de 10 deze besteden aan vernieuwing.
 - De kleine verenigingen zijn minder goed uitgerust om het hoofd te bieden aan de financiële moeilijkheden.

CONCLUSIE

- **De verenigingen gaan op zoek naar maatregelen om de confrontatie met de moeilijkheden aan te gaan, zo bijvoorbeeld:**
 - wenden ze zich tot andere financieringsbronnen, zoals bv. de privé-sector.
 - herzien ze hun manier van werken en adopteren ze een meer ondernemingsgericht model.
 - voeren ze herstructureringen door.
 - benadrukken ze hun toegevoegde waarde.

- **De verenigingssector in België beleeft een onzekere periode**
 - De oprichting van een nieuwe regering, de regionalisering van bepaalde bevoegdheden, de noodzaak van budgettaire besparingen verontrusten.
- **De verenigingssector lijkt een scharniermoment te hebben bereikt voor zijn bestaan :**
 - De economische crisis van 2008 heeft hem gedwongen tot een herziening van zijn financiering en van zijn manier van werken
 - **Nu stelt zich de vraag van zijn positionering en zijn rol binnen onze samenleving.** De grote spelers van de sector zijn overtuigd van het belang van zijn rol als hij erin slaagt zijn meerwaarde uit te spelen.

Merci pour votre attention! Dank u voor uw aandacht!

Sylvia Vandebroucke
Research Manager

Email: Sylvia.Vandebroucke@ipsos.com

Corinne Descamps
Senior Research Consultant

Email: Corinne.Descamps@ipsos.com

Ipsos Public Affairs

Drève Richelle 161
Building J
1410 Waterloo
Belgium

Tel.: +32 (0)2 642 47 11